

בן-חצב מדברי גיאופיט מדברי המקדים לפרוח בסתיו (אוקטובר 2021)

ערגה אלוני

תקציר: בן-חצב מדברי הוא גיאופיט מדברי הנמצא בתרדמה בקיץ. הוא מתעורר ומפתח מהבצל עמוד תפרחת שהוא אשכול נושא פרחים היושבים על עוקצים ארוכים. העלים מסודרים בשושנת, מתפתחים לאחר הפריחה. הפרי הלקט המכיל זרע בכל מגורה.

=====

בן-חצב מדברי הוא גיאופיט מדברי המשתייך למשפחת האספרגיים (בעבר השתייך למשפחת השושניים). לצמח יש בקרקע בצל בקוטר 2-3 ס"מ, המורכב מעוגת בצל, שורשים וגלדים. בעוגת הבצל (בסיס הבצל) מחלקה התחתון מצויה מערכת שורשים (ציצת שורשים) ענפה. בחלק העליון מסודרים במקובץ גלדים שהם עלים קצרים תת קרקעיים אוגרי מזון וניצנים. בסתיו, כאשר הצמח מתעורר מתרדמתו, מועברים מוטמעים אגורים לניצן הראשי המפתח עמוד תפרת נושא פרחים. בהיקף מתרוקנים גלדים והופכים להיות קליפות המגינות על הבצל שאינו מכיל חומרים רעילים והוא נאכל.

בן-חצב מדברי. מימין הבצל מוגן בקליפות. צילמה שרה גולד. באמצע: עלי הצמח מוארכים ושרועים צילם דר בן-נתן. משמאל תפרחת בטרום נפתחו הפרחים. צילם דר בן-נתן. מקור התמונות "צמח השדה" ©

לאחר הפריחה מתפתחת שושנת עלים מוארכים שרועים על הקרקע. אורכם 10-15 ס"מ רוחבם 1-2 ס"מ, שפתם תמימה עורקיהם מקבילים. תוצרי ההטמעה מהעלה מועברים לאגירה בגלדים והבצל מתרחב.

עם התעוררות הבצל, מגיח מהקרקע עמוד פריחה אחד או יותר, לגובה 10-20 ס"מ. לאורכו בחלקו העליון מסודרים 15-40 פרחים בתפרחת אשכול. כל פרח נושא על עוקץ המתארך עם ההבשלה. הפרחים התחתונים ראשונים לפרוח. העוקץ שלהם מתארך בהרבה מאורך אונות העטיף ומהווה סימן היכר המבדיל בין **בן-חצב מדברי לבן-חצב סתונוני** (שמידע 2005). הפרח דו מיני, העטיף כותרתי בן 6 עלים חופשיים המסודרים בשני דורים, צבעם ורוד חיוור. עורק אמצעי בולט מודגש במרכז העלה. אבקנים 6 הזירים לבנים קבועים במצעית, המאבקים מוארכים, כהים קבועים בגבם על הזיר. השחלה עילית בת 3

מגורות, עמוד העלי דק הצלקת מעוגלת. הפרי הלקט קרומי בן 3 קשוות. בכל קשווה זרע אחד מצולע (פינברון-דותן. דנין. 1991). האבקת הפרחים נעשית ע"י חרקים. פורח בחודשים אוקטובר נובמבר.

בן-חצב מדברי. מימין עמוד תפוחת עם מספר פרחים בשיא פריחתם. צילם דר בן-נתן. באמצע התארכות גבעולי הפרחים שסיימו לפרוח צילמה שרה גולד. מקור התמונות "צמח השדה" ©

בן-חצב מדברי נפוץ בדרום הארץ: פלשת צפון הנגב ומערבו, הר הנגב, מדבר שומרון מדבר יהודה ערבות הירדן בקעת ים המלח. תפוצתו העולמית מוגבלת ומשתרעת במדבריות במערב ארצות המזרח התיכון: חצי האי סיני, ירדן, לבנון וסוריה. תפוצתו מערב אירנו-טורנית.

בארץ, בסוג **בן-חצב** גדלים בישראל סה"כ 4 מינים: **בן-חצב יקינתוני**, **בן-חצב החורש** ובן-חצב לבנוני. **בן-חצב מדברי** הוא מין קרוב **לבן-חצב סתווני** הגדל באזור הים תיכוני. **בן חצב מדברי** מחליף אותו באזור המדברי. הבצל שלו נאכל ע"י הבדואים לאחר צלייה

בניגוד לבן- חצב סתווי שהבצל שלו רעיל (שמידע 2005).

ספרות

פינברון-דותן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

זהרי מ. 1987. כל עולם הצמחים הוצאת עם עובד (הדפסה שלישית).

דנין 1983 (אלון ע עורך). החי והצומח של א"י אנציקלופדיה שימושית מאוירת. משרד הביטחון, החברה להגנת הטבע. כרך 11

שמידע א. 2005. צמחי ישראל המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2021 בן-חצב מדברי גיאופיט מדברי המקדים לפרוח בסתיו (אוקטובר 2021) פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 8.

[בן-חצב מדברי גיאופיט מדברי המקדים לפרוח בסתיו \(אוקטובר 2021\)](#)

=====